

Statenstuk 2020-921

Toekomstagenda Regio Groningen-Assen 'Kwaliteitssprong voor de regio' 2020-2025

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie Omgevingsbeleid op 6 mei 2020
- Provinciale Staten op 20 mei 2020
- fatale beslisdatum: 20 mei 2020

Behandeld door de heer J.M.E. Elfrink, telefoonnummer (0592) 36 51 62, e-mail m.elfrink@drenthe.nl
Portefeuillehouder: de heer J.N. Kuipers

Inleiding

a. Algemeen

In het huidige convenant van de Regiovisie Groningen-Assen is vastgelegd dat eens per vier jaar de samenwerking wordt geëvalueerd en zo nodig de koers wordt bijgesteld. Naast deze formele aanleiding vraagt zeker ook de nieuwe realiteit om een bezinning op inhoud, vorm en werkwijze van de samenwerking. Op 30 mei 2018 heeft het Dagelijks Bestuur van Regio Groningen-Assen (hierna: RGA) E&E advies en Pro Facto opdracht gegeven om de samenwerking binnen de RGA te evalueren en te actualiseren (Convenant 2014, artikel 17: lid 1): *'Is de samenwerking in de Regio zowel bestuurlijk, organisatorisch, inhoudelijk als financieel in overeenstemming met de Regiovisie en biedt die visie nog voldoende antwoord op maatschappelijke ontwikkelingen.'*

Totstandkoming

De informatie uit de evaluatie is gedeeld met de deelnemers van het RGA-congres in mei 2019. In september 2019 hebben Raads- en Statenleden in twee bijeenkomsten met elkaar van gedachten gewisseld over het toekomstig beleid. De evaluatie en de opbrengst van de bijeenkomsten heeft geresulteerd in de Toekomstagenda 'Kwaliteitssprong voor de regio'. Deze is op 13 december 2019 door de Stuurgroep van de RGA vastgesteld onder voorbehoud van vaststelling door de raden en Staten.

In de Toekomstagenda wordt voorgesteld om de bestaande hoofddoelen voor de samenwerking te blijven hanteren en voor de komende periode te concentreren op de thema's: Economie, Wonen en Mobiliteit & Bereikbaarheid. Een vierde pijler Ruimtelijke Kwaliteit wordt toegevoegd en moet voor meer integrale afstemming tussen de andere pijlers zorgen. Dit thema moet nog nader worden uitgewerkt en vormgegeven en moet van regionale meerwaarde zijn op de andere drie thema's.

De monitoring van de woningbouwafspraken, bedrijventerreinen en het regionale instemmingsproces blijft van belang. Hiernaast heeft de Stuurgroep met de vaststelling van de Toekomstagenda ingestemd om de huidige drie monitoren op wonen, mobiliteit en economie door te ontwikkelen tot één regiomonitor. Aanvullend hierop heeft de Stuurgroep het programmbureau verzocht om een nieuwe Regiovisie op te stellen. De huidige visie kent een looptijd tot 2030.

Samenvatting van de actualisatie

De RGA is een vrijwillig samenwerkingsverband dat 22 jaar geleden is opgericht en bestaat uit de gemeenten Assen, Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Noordenveld, Tynaarlo, Westerkwartier en de provincies Groningen en Drenthe. De bestuurlijke samenstelling is in de loop der jaren regelmatig veranderd, de ambitie is al die jaren onveranderd gebleven: samen werken aan een economisch sterke en goed bereikbare regio waar het voor de inwoners fijn werken, mooi wonen en lekker leven is. De samenwerking is een middel om gezamenlijke doelen te bereiken. De ruimtelijke en economische vraagstukken van vandaag en morgen stoppen niet bij gemeente- of provinciegrenzen. Een gemiddelde gemeente is soms te klein van omvang om een vuist te vormen en om de slagkracht te ontwikkelen om strategische doelen te bereiken. Gemeenten kunnen vraagstukken vaak niet alleen oplossen. Die vraagstukken overschrijden de bestaande bestuurlijke grenzen. Ze spelen in het zogeheten Daily Urban System van de regio; dat is het gebied waarin mensen veelal hun inkomen verdienen, gebruik maken van infrastructuur, openbaar vervoer en voorzieningen gebruiken als zorg, onderwijs en cultuur. De regio Groningen-Assen is zo'n Daily Urban System.

Bovendien hechten Den Haag en Brussel aan afstemming op regionaal niveau. Door samen te werken kunnen wij onze vraagstukken oplossen en onze ambities realiseren en hier financiering voor vinden.

In de bijgevoegde Toekomstagenda 'Kwaliteitssprong voor de regio' wordt ingegaan op het unieke karakter van de regio en wordt, na een kort historisch overzicht, een algemene schets gegeven van waar de regio en de regionale samenwerking op dit moment staat. Hierna wordt er ingegaan op de thema's en activiteiten waar de RGA mee aan de slag gaat. Al naar gelang het onderwerp kan het samenwerkingsverband een coördinerende, faciliterende of agenderende rol spelen. De organisatorische en financiële consequenties zijn weergegeven in de hoofdstukken 6 en 7 van het rapport.

Aandachtspunt

Binnen de regio is afgesproken dat de focus moet liggen op de thema's Economie, Wonen en Mobiliteit en dat de vierde pijler Ruimtelijke Kwaliteit hier ondersteunend aan moet zijn. In de Toekomstagenda wordt een budget voorgesteld voor het thema Ruimtelijke Kwaliteit van €5,17 miljoen. Dit is opgenomen in het Financieel Kader 2021-2025 op pagina 18. Op basis van de Toekomstagenda wil de Regio dit bedrag inzetten op de nieuwe regeling Regionale en Innovatieve Projecten (€ 3 miljoen) en het overige budget (€ 2,17 miljoen) inzetten voor overige projecten onder de pijler 'ruimtelijke kwaliteit' waaronder voor een groot deel het programma Groeningen. Nader overleg met het regiobureau heeft ertoe geresulteerd dat de nieuwe regeling Regionale en Innovatieve Projecten niet onder de pijler 'Ruimtelijke Kwaliteit' valt maar apart moet worden gezien van de vier pijlers. In de stuurgroepvergadering van 6 maart 2020 is tevens afgesproken om de verdere financiële uitwerking van de pijler 'Ruimtelijke Kwaliteit' (concreet: €2,17 miljoen) ter besluitvorming in de komende stuurgroepvergadering van 26 juni 2020 voor te leggen, waaronder het programma Groeningen. Voor ons als college zal hierbij de regionale meerwaarde nadrukkelijk het uitgangspunt zijn en zal kritisch worden gekeken naar de rol van het regiobureau. Wij informeren u na 26 juni 2020 over de nadere uitwerking van de pijler ruimtelijke kwaliteit.

Separaat zullen u de Jaarstukken 2020 worden toegestuurd, waaronder de conceptbegroting 2021. Hierin is een eerste financiële doorvertaling gemaakt van de Toekomstagenda. Behandeling hiervan is voorzien op 13 mei 2020 in de commissie Omgevingsbeleid. Hierover kunnen Provinciale Staten eventueel een zienswijze indienen.

- b. Europese aspecten
Niet van toepassing.
- c. Economie/werkgelegenheid
Een van de doelen van de regio Groningen-Assen is het versterken van de economie binnen de regio. De Toekomstagenda 'kwaliteitssprong voor de regio' draagt hieraan bij.
- d. Participatie
Niet van toepassing.

Advies

1. De evaluatie en actualisatie van de Regiovisie Groningen-Assen, zoals verwoord in het bijgevoegde rapport Toekomstagenda 'Kwaliteitssprong voor de regio', vast te stellen.
2. In te stemmen met het verlengen van de jaarlijkse bijdrage ad € 921.732,-- aan de Regio Groningen-Assen met twee jaarschijven (2024 en 2025).

Doelstelling uit de begroting

3.4.04 Wij werken daar waar het meerwaarde biedt, samen met de noordelijke provincies en steden, Regio Groningen-Assen, Regio Zwolle en Dutch TechZone.

Argumenten

- 1.1. *De Toekomstagenda speelt in op de actuele maatschappelijke vraagstukken waar het samenwerkingsverband een rol kan en wil spelen.*

De bevolking in de regio Groningen-Assen zal ook de komende decennia een groeiende bevolking kennen in omvang groeien. De concentratie van werk, opleiding en voorzieningen zet zich door. De werkgelegenheid zal zich vooral concentreren in de beide steden, met als gevolg dat de dagelijkse pendel naar de steden toeneemt en dat stedelijke voorzieningen frequenter bezocht worden. In een gebied waar bewoners, bedrijven en activiteiten niet gehinderd worden door gemeente- en provinciegrenzen, zullen individuele overheden gezamenlijk moeten handelen.
- 1.2. *De Toekomstagenda brengt focus aan op de rol van de uitvoeringsorganisatie en de deelnemers aan het samenwerkingsverband*

De primaire rol van het regionale samenwerkingsverband is tweeledig. Enerzijds het in gezamenlijkheid met de deelnemers ontwikkelen van een economisch sterke en goed bereikbare regio waar mensen lekker werken, mooi wonen en een fijn leven hebben. Anderzijds het faciliteren van de politiek-bestuurlijke afstemming rond het uitvoeringsprogramma 2020-2025 en het versterken van cofinanciering of subsidie voor regionale projecten.
- 1.3. *De actualisatie brengt scherpte aan op de relevantie van acties en projecten.*

De actualisatie (en evaluatie van de visie) is met de deelnemende partijen gedeeld en besproken tijdens diverse bijeenkomsten. De Toekomstagenda is hier het eindproduct van.
- 2.1. *Het indienen van een zienswijze is de manier om het voorbehoud kenbaar te maken aan het Regiobureau.*
- 3.1 *Om de gestelde ambities en acties te realiseren is twee jaar storting (2024 en 2025) in het Regiofonds noodzakelijk.*

De huidige financiële afspraken hebben een looptijd tot 2023. Deze middelen zijn grotendeels belegd op basis van de vorige actualisatie (2014-2020). Om de nieuwe acties en projecten, zoals verwoord in de Toekomstagenda 'kwaliteitssprong voor de regio' te kunnen bekostigen is het noodzakelijk om de financiële afspraken met twee jaarschijven te verlengen.

3.2. *Met de storting kan het Regiobureau de organisatiekosten dekken tot en met 2025.*

Tijdsplanning

- Uw Staten wordt gevraagd de Toekomstagenda vast te stellen en eventuele reacties kenbaar te maken aan het Regiobureau Groningen-Assen.
- Eventuele reacties op de Toekomstagenda worden daarna verwerkt door de Stuurgroep in een nota van reacties.
- 13 mei 2020: behandeling jaarstukken RGA in commissie Omgevingsbeleid (onder andere concept Begroting 2021).
- 26 juni 2020; stuurgroepvergadering RGA
 - (eventueel gewijzigde) vaststelling van het samenwerkingsconvenant door de Stuurgroep
 - vaststelling jaarstukken 2020, waaronder concept begroting 2021
 - besluitvorming financiële uitwerking pijler Ruimtelijke Kwaliteit.
- Na 26 juni 2020: terugkoppeling richting Provinciale Staten nadere uitwerking pijler Ruimtelijke Kwaliteit.

Financiën

Wordt uit de bestaande meerjarenbegroting gedekt. Het betreft een bedrag van € 921.732,-- ten laste van het budget op prestatie 3910201 'Uitvoering regiovisie en convenant' binnen de doelstelling 'Toereikende spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen en aanbod voor wonen over het Drentse netwerk van steden en dorpen' voor de begrotingsjaren 2024 en 2025.

De financiële afspraken over de bijdragen van de partners en de afspraken waaraan wij die uitgaven liggen vast tot en met 2023. De organisatorische samenwerking loopt echter af in 2020 waarna het Regiobureau zou ophouden te bestaan. De organisatorische en financiële samenwerking lopen dus niet gelijk op. Dit komt doordat projecten langer doorlopen, en daarmee ook de financiële afspraken. In feite verlengen wij met deze Toekomstagenda de financiële samenwerking met twee jaar - 2024 en 2025 - en de organisatorische samenwerking met vijf jaar. De bijdragen van de partners in de jaren 2024 en 2025 zijn hetzelfde als in de voorgaande jaren en zijn in de meerjarenraming opgenomen.

Monitoring en evaluatie

De Regio Groningen-Assen heeft een eigen monitoring, waarvan de resultaten jaarlijks worden teruggekoppeld.

Communicatie

De communicatie wordt verzorgd door de Regio Groningen-Assen.

Bijlagen

1. Toekomstagenda RGA - Kwaliteitsprong voor de regio

Ter inzage in kamer C0.39

Niet van toepassing.

Assen, 24 maart 2020

Kenmerk 13/5.12/2020000233

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

mevrouw drs. J. Klijnsma, voorzitter
W.F. Brenkman MSc, secretaris

mb/coll.

Provinciale Staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 24 maart 2020, kenmerk 13/5.12/2020000233;

BESLUITEN:

1. de evaluatie en actualisatie van de Regiovisie Groningen-Assen, zoals verwoord in het bijgevoegde rapport Toekomstagenda 'Kwaliteitsprong voor de regio', vast te stellen;
2. in te stemmen met het verlengen van de jaarlijkse bijdrage ad. € 921.732,-- aan de Regio Groningen-Assen met twee jaarschijven (2024 en 2025).

Assen, 20 mei 2020

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, griffier

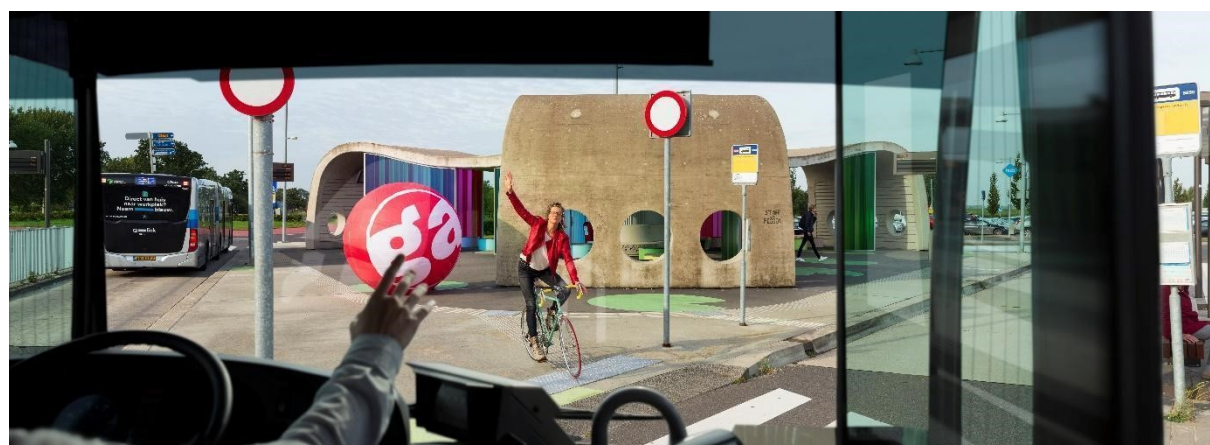
mb/coll.

Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Kwaliteitsprong voor de regio

Toekomstagenda Regio Groningen-Assen
2020 - 2025

Inhoud

Voorwoord

In het kort

I Wie we zijn

II Wat we hebben gedaan

III Hoe we ervoor staan

IV Wat we gaan doen

V De thema's

VI Hoe we het gaan doen

VII Hoe we het gaan betalen

Colofon

Voorwoord

De wereld is de laatste jaren enorm veranderd - en daarmee ook het karakter van de regio Groningen-Assen én het samenwerkingsverband Regio Groningen-Assen (RGA). Ten tijde van de vorige actualisatie in 2013 was er nog sprake van een hoge werkloosheid, weinig nieuwe bedrijvigheid en stagnatie in de woningbouw. Maar na 2015 keerden de kansen. Na zeven magere jaren zijn we vanuit de crisis in een periode van sterke economische groei beland. De toegenomen economische dynamiek rond de steden Groningen en Assen vertaalt zich in drukte op de weg, op de woningmarkt en op de arbeidsmarkt. Steden en dorpen in de regio Groningen-Assen worden daardoor steeds afhankelijker van elkaar. En binnen Noord-Nederland is onze regio de economische motor. Het is daarom van belang dat de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de regio door kan gaan, zonder afbreuk te doen aan de unieke karakteristieken ervan.

De regio Groningen-Assen krijgt ook meer en meer een internationaal karakter. Buitenlandse bedrijven zien onze regio - centraal gelegen op de as Hamburg-Amsterdam - steeds vaker als een interessante vestigingsplaats. De Eemshaven, Groningen Airport Eelde en spoorverbindingen met Duitsland dragen bij aan de goede bereikbaarheid van onze regio. En dankzij onze uitmuntende universiteit en hogescholen weten steeds meer buitenlandse studenten de weg naar onze regio te vinden. Laten we ook de toeristen niet vergeten: jaarlijks laten duizenden zich verrassen door de prachtige Groningse en Drentse steden, dorpen en landschappen.

Ook in bestuurlijke zin is Regio Groningen-Assen veranderd. In het begin van onze samenwerking zaten we met twee provincies en vijftien gemeenten aan tafel. Na de laatste gemeentelijke herindelingen in 2019 zijn het nog zeven gemeenten. Vorig jaar hebben we met onze deelnemers het RGA-beleid geëvalueerd. Zij spraken unaniem hun waardering uit voor de bestuurlijke samenwerking binnen de RGA en droegen ideeën en onderwerpen aan die de positie van de regio Groningen-Assen verder kunnen verstevigen. Dat heeft geresulteerd in de Toekomstagenda 'Kwaliteitsprong voor de regio'. Door deze agenda samen als negen deelnemende overheden uit te voeren, kan onze prachtige regio zich de komende jaren verder ontwikkelen als het economisch centrumgebied voor Noord-Nederland.

Groningen, december 2019

Mirjam Wulfse

Voorzitter Stuurgroep Regio Groningen-Assen

In het kort

De kracht van regionale samenwerking

Het succes van regionale samenwerking is mede te danken aan de korte lijnen en de bestuurlijke slagkracht in de RGA. Binnen de overlegstructuren van de RGA kunnen bestuurders snel besluiten nemen over de uitbreiding van woon- en werklocaties en verbeteringen in infrastructuur. In 2019 hebben we uit diverse hoeken bevestigd gekregen dat regionale samenwerking loont. We hoorden het terug in de evaluatie onder de deelnemers, van sprekers van naam en faam op het RGA-congres en van stakeholders die hebben meegedacht over de Toekomstagenda. Voor de RGA zit de kracht van regionale samenwerking met name in:

- verbetering van de regionale infrastructuur
- onderlinge afstemming van de regionale woningbouwopgave
- gezamenlijke ontwikkeling van economisch beleid

Doorgaan op bestaande thema's

De komende vijf jaar continueren we onze samenwerking op de bestaande thema's **Economie**, **Wonen** en **Mobiliteit** en voegen we een vierde thema toe: **Ruimtelijke kwaliteit**. Dit zijn immers belangrijke randvoorwaarden voor een goed woon-, ondernemers-, en leefklimaat. Ruimtelijke kwaliteit versterkt de bestaande thema's. Duurzaamheid loopt als een rode draad door alle thema's heen.

Vijf opgaven voor de RGA

Er liggen een aantal opgaven waar we de komende vier jaar in regioverband aan gaan werken. Naast de opgaven voor de inhoudelijke thema's hebben we een vijfde opgave toegevoegd voor de organisatie van Regio Groningen-Assen, die uitgevoerd zal worden door het Regiobureau. De opgaven zijn:

Economie

1. **Functiemenging stimuleren en bedrijventerreinen revitaliseren/vergroenen.**

Wonen

2. **Regionale afspraken maken over kwantitatieve én kwalitatieve woningbouw (aantallen, soort, doelgroepen).**

Mobiliteit

3. **De regio optimaal bereikbaar houden door mobiliteit te verknopen, te verslimmen en te verduurzamen.**

Ruimtelijke kwaliteit

4. **De mooiste regio van Nederland maken om te wonen, te werken en te recreëren**

Organisatie

5. **Kennisbank opzetten voor datagedreven sturing.**

Regiovisie 2050

De komende jaren gaan we eveneens aan de slag met het formuleren van een nieuwe Regiovisie voor de regio Groningen-Assen. Op dit moment is de in 1999 vastgestelde Regiovisie 2030 nog van kracht. Het wordt dan ook tijd om opnieuw de verre horizon te verkennen zodat we daar met beleid op kunnen anticiperen. We willen hierin een aantal ambities uitwerken voor Groningen-Assen als dé metropoolregio van Noord-Nederland, met optimale verbindingen, een aantrekkelijk woon- en werkmilieu in een omgeving van een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit.

I Wie we zijn

De RGA is een vrijwillig samenwerkingsverband dat 22 jaar geleden is opgericht en bestaat uit de gemeenten Assen, Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Noordenveld, Tynaarlo, Westerkwartier en de provincies Groningen en Drenthe. De bestuurlijke samenstelling is in de loop der jaren regelmatig veranderd, de ambitie is al die jaren onveranderd gebleven: samen werken aan een economisch sterke en goed bereikbare regio waar het voor de inwoners fijn werken, mooi wonen en lekker leven is.

De regio Groningen-Assen is het geografische gebied waarin de samenwerking plaatsvindt, Regio Groningen-Assen (RGA) is het bestuurlijke samenwerkingsverband, het Regiobureau is het uitvoeringsorgaan van de RGA en raads- en Statenleden zijn de baas van deze samenwerking. De RGA: dat zijn we dus **met z'n allen**.

Wat maakt de regio Groningen-Assen nou zo uniek dat overheden hier al 22 jaar samenwerken en dat in de toekomst ook willen blijven doen? Dat komt door het **unieke DNA** van onze regio. Groningen heeft binnen Noord-Nederland een monopoliepositie en is de enige 200.000+-stad én universiteitsstad in het Noorden, met een tweede provinciehoofdstad Assen op korte afstand. De van oudsher '**splendid isolation**' ten opzichte van de Randstad heeft ervoor gezorgd dat we in collegiale samenwerking de zaken hier voor elkaar krijgen, samen optrekken in lobby, kennis met elkaar delen en over bestuurlijke grenzen heen kijken als dat goed is voor de regio.

Tot het unieke DNA behoort ook de sterke **wederzijdse afhankelijkheid**, die in ieders voordeel werkt. De steden Groningen en Assen én de dorpen in hun omgeving hebben onderling een sterke **magneetwerking**. Groningen en Assen zijn twee compacte steden, waar mensen werken, studeren, naar het ziekenhuis gaan, het theater bezoeken. Het landelijk gebied kent een eigen dynamiek in bedrijvigheid en aanbod van woonmilieus. Hier kunnen mensen uit stad en regio bovendien genieten van het prachtige landschap met bijzondere natuurgebieden. De steden en dorpen in de regio Groningen-Assen vullen elkaar door deze tegenstellingen goed aan, ze zijn met elkaar verweven, zoeken elkaar op om problemen op te lossen en kunnen niet meer zonder elkaar.

De regio Groningen-Assen heeft zich dankzij dit unieke DNA in de afgelopen jaren ontwikkeld tot een aantrekkelijk woonwerkgebied van 1.200 km², een **daily urban system** dat zich alleen optimaal kan blijven ontwikkelen als bestuurders in dit gebied grensontkennend met elkaar samenwerken, elkaar vertrouwen en elkaar iets gunnen.

De RGA is hiervoor het overleg- en afstemmingsplatform. We werken samen op basis van **gelijkwaardigheid**, met oog voor elkaars deelopgaven en respect voor elkaars belangen. We maken hierbij keuzes die het beste zijn voor de regio als geheel. We doen dit niet alleen, maar in samenwerking met het onderwijs, bedrijfsleven, instellingen en stakeholders.

II Wat we hebben gedaan

Terugblik op 22 jaar RGA

De samenwerking in de regio Groningen-Assen is gestart als reactie op de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening (1988). In het rijksbeleid kreeg het versterken van nationaal sterke punten meer nadruk. Onze regio pakte dat op met het ‘stedelijk knooppunt Groningen’, ingebed in Regio Groningen-Assen. Daarnaast speelde in die tijd een slepend debat over een provinciegrensoverschrijdende herindeling, waar de vrijwillige samenwerking in de RGA uiteindelijk een passend antwoord op was. De regio Groningen-Assen bleek geografisch én bestuurlijk het juiste schaalniveau voor samenwerking te zijn.

Gemeentelijke herindelingen

De RGA bestaat nog steeds uit dezelfde partijen als bij de start van de samenwerking. Als gevolg van gemeentelijke herindelingen zijn sommige deelnemers opgegaan in nieuwe of bestaande gemeenten. De voormalige gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde vormen nu de gemeente Midden-Groningen. Winsum en Bedum maken deel uit van gemeente Het Hogeland en Leek en Zuidhorn behoren tot de gemeente Westerkwartier. Haren en Ten Boer zijn onderdeel van de gemeente Groningen. De RGA hanteert als werkgebied in principe de oorspronkelijke gemeentegrenzen van de deelnemers, omdat dit in de praktijk ongeveer overeenkomt met de grenzen van ons daily urban system. Die grenzen mogen echter niet beperkend werken voor de samenwerking op RGA-thema's. Afhankelijk van de opgaven liggen oplossingen soms binnen de RGA-grenzen, soms eroverheen. Dat vraagt om flexibiliteit.

Regionaal instemmingsmodel: als eerste regio in Nederland

De RGA heeft een belangrijke functie wat betreft bedrijventerreinen en woonlocaties. Deze worden gemonitord en nieuwe initiatieven worden afgestemd. Als eerste regio in Nederland maakte de RGA in 2012 afspraken hierover in het regionaal instemmingsmodel voor de woningbouw en bedrijventerreinen. Het succes van dit model heeft zich bewezen in 2013. Toen de economie het tij tegen had, hebben de samenwerkende overheden binnen de RGA 200 van de 600 hectare bedrijventerrein weten af te boeken. Ieder voor zich was dit niet gelukt: de pijn werd samen verdeeld.

Concrete resultaten

Vooraf op het gebied van **infrastructuur** zijn dankzij de samenwerking in de RGA concrete resultaten bereikt: er ligt nu een netwerk van P+R-locaties rond de steden, er is een fietspadennetwerk in aanleg met doorfietsroutes en een fietssnelweg, de reizigersaantallen voor 2040 zijn dankzij het hoogwaardig OV-netwerk nú al gehaald en investeringen in diverse treinstations hebben de regio uitstekend bereikbaar gemaakt. Regionale samenwerking heeft verder geleid tot kwantitatieve **afstemming van woningbouw en bedrijventerreinen**. Zo zijn we elkaars partners geworden in plaats van elkaars concurrenten en konden we verliezen beheersbaar houden. De RGA functioneert bovendien als een **goed netwerk**. Bestuurders, raads- en Statenleden, ambtenaren en stakeholders komen elkaar regelmatig tegen tijdens congressen, bijeenkomsten van het Economisch Platform of aan een van de vergadertafels van de RGA. De **gunfactor** binnen de RGA is groot. Want als het bij de burens regent, druppelt het hier ook. Verder kijken dan het eigen gemeentelijk of provinciaal belang leidt uiteindelijk tot een sterkere regio en daar worden alle deelnemers beter van. En last but not least: de RGA werkt als **verdubbelaar van investeringen**. In de afgelopen 22 jaar zijn er 200 projecten

uitgevoerd, is er gezamenlijk zo'n 135 miljoen euro in het Regiofonds gestort waarmee een investeringsbedrag van 700 miljoen euro is uitgelokt.

Evaluatie en Actualisatie

Het is inmiddels een goede gewoonte om het RGA-beleid elke vier jaar te evalueren. Daarmee gaan we niet over één nacht ijs. Deelnemende overheden, beleidsambtenaren en stakeholders worden dan bevraagd op de effectiviteit van het gevoerde beleid en kunnen aanbevelingen doen voor de komende vier jaar.

Evaluatie

Deelnemers spraken unaniem hun lof uit over de regionale samenwerking onder de vlag van de RGA, zo bleek uit de Evaluatie. De meerwaarde voor de regio zit - aldus de ondervraagden - met name in de hiervoor genoemde concrete resultaten die geboekt zijn. De deelnemers spraken zich ook uit voor een meer agenderende en signalerende rol van de RGA. De Evaluatie is in de Stuurgroep van oktober 2018 vastgesteld als uitgangspunt voor de Actualisatie. Belangrijke opmerking was om binnen het thema Ruimtelijke Kwaliteit de slag te maken van planvorming naar concrete projecten.

Actualisatie

De informatie uit de Evaluatie hebben we gedeeld met de deelnemers van het RGA-congres in mei 2019. Zij konden tijdens drie inspiratiesessies over de RGA-thema's ideeën leveren voor het toekomstig beleid als onderdeel van de Actualisatie. In september 2019 hebben raads- en Statenleden in twee bijeenkomsten met elkaar van gedachten gewisseld over het toekomstig beleid. In december 2019 heeft de Stuurgroep de Actualisatie (vertaald in de Toekomstagenda 2020 - 2025) vastgesteld en het Regiobureau de opdracht gegeven deze uit te voeren voor de thema's Economie, Wonen, Mobiliteit en Ruimtelijke kwaliteit.

III Hoe we ervoor staan

Een foto van de regio

De regio Groningen-Assen is voortdurend in verandering. Veranderingen die vaak voortkomen uit verschillende trends en ontwikkelingen die de regio overkomen. Het is dan ook niet de vraag óf de regio op deze ontwikkelingen in moet spelen, maar veel meer hoe de regio op deze trends kan inspelen. Uit de analyse van de huidige economische situatie blijken de grote tegenstellingen in de ontwikkeling van de bevolking en de werkgelegenheid binnen de regio Groningen-Assen. Het beeld van de mal en een contramal: de steden met hun economisch gewicht, dynamiek, groeipotentie en stedelijk klimaat, de overige gemeenten met meer landelijke eigenschappen en hun human capital, wordt hierdoor versterkt.

Juist in deze tegenstellingen ligt de kracht van de regio én de oplossing voor de verschillende specifieke opgaven waar de regio voor staat. Het ijler worden van de voorzieningsstructuur in de periferie als gevolg van bevolkingskrimp, de grenzen aan de groei van de stad Groningen, de vraag naar 'andere' woningen, een krimpende beroepsbevolking: het zijn opgaven die alleen in gezamenlijkheid kunnen worden opgelost. Bovendien zijn het opgaven met een sterke onderlinge samenhang die van invloed zijn op zowel leefbaarheid, bereikbaarheid als de economie van de regio.

Economie

Met ruim 250.000 arbeidsplaatsen is de regio Groningen-Assen goed voor bijna een derde van de totale werkgelegenheid in Noord-Nederland. De regio kan daarmee gezien worden als **dé economische motor van het Noorden**. Een functie die in de afgelopen jaren verder is gegroeid, met name door de werkgelegenheidsgroei in Groningen en Assen. Waar de regio Groningen-Assen als geheel groeit, nemen de onderlinge verschillen toe. De werkgelegenheid in de randen van de regio neemt af, terwijl de steden een steeds sterkere positie innemen als werkgever voor de regio.

Groeiende onderlinge verbondenheid

Door de bovenstaande ontwikkeling groeit de onderlinge verbondenheid in de regio. De steden worden een steeds belangrijker werkgever en de omliggende gemeenten zijn een onmisbare factor in het voorzien van voldoende (gekwalificeerd) personeel. De balans tussen steden en de omliggende gemeenten wordt daarmee nog belangrijker en intensiever. Het belang van goede bereikbaarheid van de steden neemt toe en de vraag naar aantrekkelijke woonvoorzieningen en recreatiemogelijkheden in de omliggende regio groeit.

Wonen

In de regio Groningen-Assen wonen circa 487.000 mensen. Binnen de regio is de woningmarkt van de deelnemende gemeenten sterk vervlochten. Jongeren verhuizen naar Groningen en Assen voor hun opleiding. Jonge gezinnen gaan juist weer de regio in op zoek naar een groter huis met een tuin. De steden zijn hier de grootste aanjager van verhuisbewegingen en motor van economische en demografische groei. Er is dus sprake van een **regionale woningmarkt**, waarbij het in ieders voordeel is dat de woningmarkt zo goed mogelijk bediend wordt. Dit betekent dat er afspraken worden gemaakt over aantallen nieuw te bouwen woningen en de kwaliteit ervan.

Groningen was in de afgelopen jaren de snelst groeiende gemeente, terwijl in de voormalige gemeenten Winsum, Hoogezand-Sappemeer, Bedum en Ten Boer al eerste tekenen van bevolkingskrimp zichtbaar waren. Een beweging die zich naar verwachting de komende jaren verder

zal doorzetten. In de prognoses tot 2050 wordt alleen voor de gemeente Groningen een sterke bevolkingsgroei verwacht.

Krimpgebieden

Bij druk op de woningmarkt is de tendens dat kopers, als nieuwbouw in de stad onbereikbaar is, eerst kijken naar het zuidoosten, naar Haren en daarna linksom naar de gemeenten Tynaarlo, Assen, Noordenveld, en ten slotte naar Midden-Groningen. In de krimpgebieden is de druk op de woningmarkt lager, terwijl er wel ruimte is. Het valt hierbij op dat het inwonersaantal sneller daalt dan het aantal huishoudens. Wanneer in een gemeente de woningbehoefte afneemt, daalt de verdien capaciteit (bijvoorbeeld door uitbreidingslocaties te ontwikkelen) en daarmee ook de investeringsruimte om van binnenuit te vernieuwen. Aan de noordoostkant van de regio begint dit vraagstuk te spelen.

Mobiliteit

De samenhang tussen de steden en het platteland wordt steeds sterker. Bereikbaarheid is een **noodzakelijke voorwaarde** voor een goede regionale ontwikkeling. Des te meer omdat het aantal dagelijkse verplaatsingen ook in de komende jaren nog sterk door zal groeien. Uit onderzoek blijkt dat mensen steeds minder vaak wonen en werken in dezelfde plaats of gemeente. Dit zorgt voor meer mobiliteit en leidt tot allerlei nieuwe patronen. De noodzaak om regionaal samen te werken op het thema mobiliteit is dan ook groter dan voorheen.

Medio 2018 is het rapport van de Raad voor de leefomgeving 'Van B naar Anders: investeren in mobiliteit voor de toekomst' verschenen. Een paar conclusies die de Raad hierin trekt:

- Investeren in uitbreiding van het rijkswegennet en de hoofdspoorwegen is niet langer dé oplossing voor het bereikbaar houden van Nederland. De investeringsstrategie moet beter aansluiten bij de veranderende reisbehoefte, meer gebruikmaken van nieuwe technologie en duurzamer zijn.
- Effectief mobiliteitsbeleid vereist gebiedsgerichte regionale samenwerking.

In- en uitgaande pendel

De regio Groningen-Assen is door zijn omvang van belang voor bedrijfsrelaties, voor woon-werkrelaties en voor winkelbezoek. De regio vormt zo in zijn geheel een daily urban system. In 2017 vertrokken ca. 77.000 mensen iedere ochtend uit de regio om elders aan het werk te gaan, tegen ca. 74.000 pendelaars die de regio binnenkomen om te werken (Netwerkanalyse RGA, 2018). Opvallend hierbij is de toename van het aantal mensen dat 's ochtends de steden Groningen en Assen verlaat om elders te werken. Mensen zijn bereid om steeds grotere afstanden af te leggen voor woon-werkverkeer. Dit legt druk op de bereikbaarheid van de regio, zowel intern als naar buiten. In fase 1 van de actualisatie netwerkanalyse wordt een aantal conclusies getrokken, onder andere:

- Het daily urban system groeit.
- Voorzieningen in de steden zijn relatief belangrijker geworden door o.a. schaalvergroting, samenvoegingen en centralisatie van voorzieningen (winkels, onderwijs, zorg).
- De in- en uitgaande pendel groeit (zowel in en uit de steden als ook in en uit de regio) waarmee het belang van plaatsen als Drachten, Beilen of Veendam als herkomst of bestemming van reizen groeit.
- De mobiliteit als geheel is sinds 2012 gegroeid voor alle modaliteit. Fiets en OV groeiden relatief sterker.

IV Wat we gaan doen

Visie op een sterke regio

De onderlinge samenhang en afhankelijkheid binnen de regio Groningen-Assen groeit. Grote transities op het gebied van duurzaamheid en mobiliteit versterken deze trend. Niet voor niets wordt er vanuit het Rijk in toenemende mate naar landsdelen of regio's gekeken. Met twee provincies en de beide hoofdsteden vormt de RGA een belangrijk onderdeel van het noordelijk landsdeel waar sprake is van een sterke onderlinge samenhang. Het is het schaalniveau bij uitstek voor bestuurlijke samenwerking en afstemming van belangrijke ruimtelijke thema's. De uitvoering van de Rijksprogramma's Beter Benutten, Vervolg Beter Benutten en Quick-Wins zijn daar mooie voorbeelden van.

Visie Regio Groningen-Assen

De oorspronkelijke Regiovisie luidt kort en bondig: 'Economische kansen benutten en uitbouwen en gebiedskwaliteiten behouden en versterken'. Deze visie is in 22 jaar onveranderd gebleven. Wel zijn er van tijd tot tijd (na actualisaties in 2004, 2009 en 2013) nieuwe accenten gezet. Bij de laatste actualisatie in 2013 is de visie vertaald in drie speerpunten met subdoelstellingen:

- *Het economisch kerngebied verder ontwikkelen.* Dit betekent in de praktijk drie dingen: verbeteren van het ondernemers- en vestigingsklimaat, verbondenheid met andere regio's en profileren van de regio als attractief gebied om te werken en te wonen.
- *De kwaliteit van 'stad en land' behouden en versterken.* Gestreefd wordt naar een grote diversiteit aan recreatieve milieus en woonmilieus, met een breed cultureel aanbod: 'stad en land' vormen een twee-eenheid.
- *De interne samenhang van steden en regio versterken.* Doel is een goed functionerend 'Daily Urban System' waarin mensen snel op de plaats van bestemming zijn.

Vier thema's

De speerpunten uit de actualisatie van 2013 zijn nog altijd relevant, maar we hebben ze eenvoudiger en logischer geordend. Met onze Toekomstagenda richten we ons op vier thema's die we - waar mogelijk - ook onderling met elkaar verbinden:

- **Economie** (focus op de werklocatieprogrammering en het economisch netwerk)
- **Wonen** (focus op de woningbouwprogrammering en herstructurering)
- **Mobiliteit** (focus op OV, P+R, fiets, smart mobility, gedrag en logistiek)
- **Ruimtelijke kwaliteit** (focus op integrale gebiedsontwikkeling)

Onderlinge verwevenheid

Economie, wonen en mobiliteit zijn sterk met elkaar verweven. Mensen willen wonen in een fijne omgeving, die in tijd gemeten niet te ver van hun werk ligt. Het verbeteren van de bereikbaarheid is daarom een belangrijke sleutel voor succes. Voor bedrijven vergroot het de groep van potentiële werknemers, waardoor zij gemakkelijker in hun personeelsbehoefte kunnen voorzien en daarmee hun groeipotentie kunnen realiseren. Voor werknemers vergroot het het aanbod van woningen binnen de door hen gewenste reisafstand en wordt het dus makkelijker om hun woonwensen te realiseren. Vergelijkbare redeneringen gelden ook voor andere dagelijkse activiteiten, zoals het volgen van onderwijs, recreëren en boodschappen doen. Mensen ervaren daarbij geen geografische grenzen.

Nieuw thema

Het vierde thema Ruimtelijke kwaliteit is nieuw toegevoegd aan onze Toekomstagenda vanwege het belang ervan voor het welslagen van de drie bestaande thema's. Uit de Evaluatie kwam de wens naar voren meer aandacht te besteden aan ruimtelijke kwaliteit. Van oudsher is dit ook een thema van de RGA maar de laatste jaren bleef dit onderbelicht.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is geen apart thema in de Toekomstagenda maar loopt met de onderwerpen energietransitie en klimaatverandering als een rode draad door de andere thema's heen. Wij realiseren ons dat veel partijen het thema duurzaamheid al hebben opgepakt. Om dubbel werk te voorkomen, zien we hierin voor de RGA een afstemmende rol. De RGA zal er altijd scherp op zijn om geen dingen te doen die al door andere overheden of organisaties worden gedaan. Wel zullen we kansen verkennen voor de regio door in gesprek te gaan met organisaties zoals het VN-klimaatinstituut GCA (Global Center on Adaptation) en de New Energy Coalition.

Organiseren, faciliteren, coördineren, stimuleren

De medewerkers van het Regiobureau van de RGA organiseren de samenwerking door de juiste mensen met de juiste informatie aan de juiste tafels te zetten. Daarnaast spelen ze een faciliterende, coördinerende of stimulerende rol, al naar gelang het onderwerp. Het gaat hierbij ook om het organiseren van congressen en bijeenkomsten, het maken van informatiemateriaal en het doen van onderzoek. De uitvoering berust bij de deelnemers.

Datagedreven sturing

De RGA monitort jaarlijks de ontwikkelingen op het gebied van Economie, Wonen en Mobiliteit. De resultaten daarvan worden geanalyseerd en besproken aan de bestuurstafels van de RGA. In de komende beleidsperiode willen we deze datagedreven sturing intensiveren, een regionale kennisbank opzetten en één Regiomonitor ontwikkelen. Daarvoor zoeken we samenwerking met o.a. dataspecialisten bij de deelnemers, het CBS en het Urban Data Center. We willen de demografische, economische en mobiliteitsontwikkelingen in de regio Groningen-Assen goed in beeld hebben, zodat wij onze deelnemers kunnen ondersteunen met actuele en accurate informatie die zij voor hun beleidsvorming kunnen gebruiken. Monitoring levert betere analyses op - die op hun beurt weer aanleiding kunnen zijn om nadere verkenningen te doen. Nadere verkenningen van een onderwerp kunnen ook uitgevoerd worden op verzoek van de deelnemers of op basis van signalen vanuit het Rijk. De afgelopen jaren is gebleken dat er veelvuldig 'extra' onderzoeken zijn uitgevoerd en inzet is verricht op onderdelen die vooraf niet begroot waren. Denk hierbij aan de woningmarktanalyses, actualisaties, netwerkanalyses of tellingen op P+R's.

Faciliteren Verstedelijkingsstrategie

De Verstedelijkingsstrategie is een uitwerking van de Woondeal (zie kader) die de gemeente Groningen heeft gesloten met het Rijk. Deze uitwerking vindt bij voorkeur plaats op regionale schaal en heeft betrekking op een integrale langetermijnstrategie voor wonen, werken, mobiliteit en leefbaarheid. Thema's die daarbij aan de orde komen zijn o.a. effecten van verdere groei van de stad op het vestigingsklimaat en krimp in het ommeland, verbeterdoelen voor de leefomgeving, transities als de klimaatopgave en de energietransitie. Uit de evaluatie van het RGA-beleid is gebleken dat dit thema's zijn waar de komende jaren kansen liggen voor de regio Groningen-Assen. Hier zal tevens een relatie worden gelegd met het aardbevingendossier en het Nationaal Programma Groningen. De RGA heeft bij het opstellen van de Verstedelijkingsstrategie een faciliterende rol.

Uit de Woondeal van de gemeente Groningen met het Rijk:

Artikel 28. Groningen en de minister ontwikkelen gezamenlijk met relevante partners, waaronder de provincie Groningen en Drenthe, een integrale langetermijnstrategie voor wonen, werken, bereikbaarheid en leefbaarheid.

Deze strategie wordt uitgewerkt tot een verstedelijkingsakkoord en biedt tevens input voor de Omgevingsagenda, waarmee in 2019 als uitvoering van de NOVI een start wordt gemaakt.

Artikel 29. Genoemd verstedelijkingsakkoord bevat in ieder geval:

- a. De relatie tussen stad- en ommeland en de effecten van verdere groei van de stad op het vestigingsklimaat en krimp in het ommeland.
- b. De relatie met het aardbevingendossier en het Nationaal Programma Groningen (NPG).
- c. Een gezamenlijk beeld van de lange termijn opgave voor de woningbouw tot 2030, die naast kwantiteit ook ingaat op de kwaliteit van de woningen. Daarin wordt in ieder geval ingegaan op typologieën van woningen, te realiseren woonmilieus, verbeterdoelen voor de leefomgeving, gezondheid en transities als de klimaatopgave, circulair bouwen, en de energietransitie. Waarbij uitwerking wordt gegeven aan de drie principes uit de NOVI: combineren gaat boven enkelvoudig, kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal en afwentelen voorkomen.
- d. Nadere locatiekeuzes en (waar relevant) versnellingsafspraken om tot voldoende woningaanbod te komen.

Verdubbelen van regiomiddelen

De RGA is tevens een belangrijk vehikel dat werkt als verdubbelaar van regiomiddelen. Zowel in afstemming van beleid als in financieel opzicht heeft de regionale samenwerking geleid tot een substantiële plus bovenop het aandeel van de individuele deelnemers. Wij doen dit door continu de mogelijkheden hiervoor te verkennen en naar koppelingen te zoeken met het Mobiliteitsfonds, de Verstedelijkingsstrategie, het Klimaatakkoord, Europese gelden, het NPG en andere subsidies en bijdragen.

Regiovisie 2050

De huidige Regiovisie beslaat de periode 1999-2030. Sommige ontwikkelingen zijn snel gegaan: de reizigersaantallen in het busvervoer voor 2040 zijn bijvoorbeeld nú al gehaald. Sommige ontwikkelingen zijn juist vertraagd door de economische crisis: er zijn de afgelopen jaren te weinig woningen gebouwd. En van ontwikkelingen als klimaatverandering en duurzaamheid hadden we in 2000 nog nauwelijks gehoord. Het is daarom verstandig, ook gelet op het advies van het College van Rijksadviseurs, om tijdig met het opstellen van een nieuwe Regiovisie te beginnen. De RGA gaat hiermee aan de slag. De komende jaren gaan we werken aan het opstellen van een nieuwe Regiovisie voor de periode 2025-2050. De Verstedelijkingsstrategie en de uitwerking van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) vormen hiervoor belangrijke ingrediënten. We willen hierin, naast uiteraard de binnenregionale opgaves op het gebied van wonen, economie en mobiliteit, de volgende ambities uitwerken:

- Versterken van de positie van Metropoolregio Groningen-Assen op de as Hamburg-Amsterdam inclusief goede en snelle verbindingen.
- Oplossingen bieden voor groeivraagstukken van andere delen van Nederland: de regio Groningen-Assen is een aantrekkelijke woonomgeving met een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit waar je betaalbaar kunt wonen.
- Een regio met gemeenschappelijk acquisitieDNA en -agenda waar een breed hoogwaardig onderwijsaanbod zorgt voor de beschikbaarheid van voldoende opgeleide arbeidskrachten voor bedrijven.

V De thema's

Thema Economie

Wij willen de banden tussen overheden, ondernemers en onderwijs versterken. De economie in zowel Groningen als Assen ziet er anders uit dan in andere delen van Nederland. Het aandeel grote bedrijven is lager en het aantal sterke clusters van bedrijven is minder. Dit is niet alleen een zwakte. Ondernemers zijn er meer aan gewend om goed te moeten zoeken naar de juiste samenwerkingspartners. Samenwerkingen komen hierdoor snel tot stand. En dat biedt kansen voor de regionale economie.

Regionaal profiel

Samen met onze partners gaan we een regionaal economisch profiel ontwikkelen. Waar zijn we goed in en wat zijn onze ambities? Wat hebben wij bedrijven te bieden? Dit profiel wordt de leidraad voor het economisch beleid: ons regioverhaal is onze agenda.

Economische kracht

Het regioverhaal ontrolt zich via de zogenaamde speerpuntsectoren van onze regionale economie. Welke dit zijn, gaan we bij de ontwikkeling van het verhaal uitwerken op basis van de sectoren die provincies, gemeenten en stakeholders benoemen.

Bedrijven aan tafel

De regionale economie drijft op de regionale bedrijven. Daarom moet dit bedrijfsleven aan tafel zitten om de regionale overheden thema's aan te wijzen. Met het Economisch Platform en daarbinnen de kerngroep hebben we hier het platform voor. Deze rol gaan we samen met de kerngroep uitbouwen.

Bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen zijn met de gevestigde bedrijven de samengebalde vuist van onze economie. Hier leggen we als regio de rode loper uit voor bedrijven. Naast samenwerken op kwantiteit van vierkante meters, moeten we ook samenwerken op de kwaliteit van die vierkante meters. We komen daarom met een regionale visie op moderne bedrijventerreinen, waarin we ingaan op revitalisering, energietransitie, digitale bereikbaarheid, circulariteit, gastvrijheid en ruimtelijke kwaliteit.

Accountmanagement

We gaan het accountmanagement bij gemeenten verbinden op regionaal niveau en naar een hoger plan tillen. Dat betekent dat we de kennis en het netwerk van elke gemeente ontsluiten voor elk regionaal bedrijf. Want elk bedrijf verdient dezelfde kwaliteit van dienstverlening vanuit overheden, onafhankelijk van waar het is gevestigd.

Dit gaan we doen:

- **Eén regionaal verhaal en acquisitie-DNA ontwikkelen ter profilering en agendering**
- **Ontwikkeling van een 'brede' economische monitor**
- **Afstemmen uitgifte bedrijventerreinen conform regionaal instemmingsmodel**
- **Ontwikkelen en uitvoeren van een regionale visie op revitaliseren en vergroenen van bedrijventerreinen**
- **Faciliteren en uitbouwen Economisch Platform**

Thema Wonen

We stemmen de woningbouwopgaven binnen de regio op elkaar af en monitoren deze. We zetten in op faciliteren bij de totstandkoming van de Verstedelijkingsstrategie en het in kaart brengen van de herstructureringsopgave van verouderde woningen in de hele regio.

Nieuwbouw

In de RGA stemmen we de woningbouwaantallen op elkaar af met aandacht voor verschillende woon- en leefmilieus in de steden, de grotere woonkernen, de organische groei in de kleinere kernen, de krimpproblematiek en de leefbaarheid op het platteland. Zo voorkomen we dat er in de regio te veel of te weinig gebouwd wordt. Ook de doelgroepen en de kwaliteit van de woningen stemmen we af. Bevolkingsprognoses en het Woningbehoefteonderzoek leveren hier belangrijke input voor. We streven in de RGA naar een gevarieerd aanbod van woningen in een kwalitatief hoogwaardige woon- en leefomgeving.

Verstedelijkingsstrategie

De Verstedelijkingsstrategie (toegelicht in hoofdstuk 4) wordt beschouwd als het startschot voor een langjarige samenwerkingsagenda tussen Rijk en regiopartners. De Mobiliteitsstrategie (2020) en Woningmarktanalyses (2017 en 2019) van de RGA vormen de ruggengraat voor het gezamenlijk opstellen en uitwerken van de Verstedelijkingsstrategie. Regio Groningen-Assen faciliteert als platform bij de totstandkoming van de strategie en de uitwerking hiervan in samenwerking met de deelnemers.

Herstructurering

Herstructurering om de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad te verbeteren, wordt de komende jaren een steeds grotere opgave. De regio als geheel heeft belang bij gewilde steden en gewilde dorpen. De steden en de regio vullen elkaar aan. Wanneer in een gemeente de woningbehoefte lager is, is de verdiencapaciteit lager (bijvoorbeeld door vermindering van het aantal uitbreidingslocaties) en daarmee ook de investeringsruimte om van binnenuit te vernieuwen. Hier ligt een belangrijke opgave in relatie tot duurzaamheid en de gevolgen van de mijnbouwschade.

Dit gaan we doen:

- **Monitoren, analyseren en adviseren over ontwikkelingen op de woningmarkt**
- **Afstemmen woningbouwaantallen conform regionaal instemmingsmodel inclusief woonmilieus en de kwalitatieve opgave**
- **Woningmarktanalyses uitvoeren**
- **Organiseren van netwerkbijeenkomsten, kennis delen**
- **Faciliteren Verstedelijkingsstrategie**
- **Verkennen mogelijkheden herstructurering bestaande voorraad en fondsvorming**

Thema Mobiliteit

De belangrijkste opgave binnen mobiliteit ligt bij verknopen, verslimmen en vergroenen. We zetten in op het bereikbaar houden van de regio Groningen-Assen tijdens de grote infrastructurele projecten Spoorzone en Aanpak Ring Zuid, het uitbouwen en vergroenen van het stelsel van hubs, een snelfietsnetwerk, een schaa sprong in het OV en de digitaliseringsopgave vanuit Smart Mobility en MaaS.

Duurzaam vervoersnetwerk

De samenhang tussen steden en platteland wordt steeds sterker. Bereikbaarheid is een noodzakelijke voorwaarde voor een goede regionale ontwikkeling. Het aantal dagelijkse verplaatsingen groeit de komende jaren sterk door. De RGA investeert in een toekomstbestendig en duurzaam vervoersnetwerk, met aandacht voor alle vormen van vervoer. Hierbij hebben wij specifieke aandacht voor het onderwerp goederenlogistiek.

Hubs en snelfietsnetwerk

Met het verbinden van verschillende vervoerssystemen is nog veel winst te behalen. Op de vele Hubs in de regio komen meerdere vervoersvormen samen. Overstappen van de auto op de bus of de fiets worden hier gestimuleerd. Hierdoor wordt het regionale verkeerssysteem beter benut. We formuleren een aantrekkelijke visie voor een optimaal snelfietsnetwerk zowel binnen de RGA als met de grote kernen die op fietsafstand liggen van de RGA.

Smart mobility

We onderzoeken hoe we beter en slimmer gebruik kunnen maken van bestaande infrastructuur. Ook kijken we vooruit naar wat ontwikkelingen binnen smart mobility kunnen betekenen voor onze regio en maken we gebruik van moderne technologieën als Intelligente Transport Systemen. Ook zal worden gekeken wat de uitkomsten vanuit de landelijke pilots van Mobility as a Service kunnen betekenen voor de regio.

Schaalsprong

Voor het Openbaar Vervoer geldt dat de landelijke prognoses uit de NMCA voor 2040 voor het busvervoer al eind 2018 zijn bereikt. Dat betekent dat op het vlak van OV een schaa sprong nodig is zodat het OV de groei van de afgelopen jaren kan voortzetten. De laatste jaren is vanuit de RGA sterk ingezet op de P+R's. Om de schaa sprong in het OV te kunnen bewerkstelligen is een doorontwikkeling nodig van het systeem van de P+R's naar ketenmobiliteit en hubs. De transformatie van het Hoofdstation Groningen van kopstation naar overstapstation is hierin ook een factor van belang.

Goederenlogistiek

Retail, horeca en dienstverleners worden steeds frequenter bevoorrad, maar ook bouwverkeer en retourstromen (zoals afval) zorgen voor een intensivering van het verkeer. Door online consumentenbestedingen, waar 'vandaag bezorgd' standaard is, rijden pakket- en bezorgdiensten af en aan. Steeds vaker ook met alledaagse producten, zoals boodschappen en medicijnen. De toename aan logistiek en ander verkeer wringt zich in de schaarse openbare ruimte en zet een aangenaam en veilig verblijfskwaliteit onder druk. Om de steden in de regio voor iedereen aantrekkelijk, toegankelijk, veilig, gezond en bereikbaar te laten zijn, is daarom een slimme aanpak van het ruimtegebruik en een transitie naar efficiëntere en duurzame (gebundelde) stedelijke logistiek nodig. Voor logistiek faciliteren we de logistieke overlegtafel van Noord-Nederland, vanuit het besef dat de steden Groningen en Assen in hun binnensteden werken aan de opgave van Zero-Emissionzones, maar dat de opgave om hier te vergroenen en te verslimmen voor de hele regio geldt.

Dit gaan we doen:

- Monitoren, analyseren en adviseren over ontwikkelingen op gebied van mobiliteit
- Blijven inzetten op gedragsbeïnvloeding
- Versterken en uitbreiden van het snelfietsnetwerk en de herkenbaarheid van de fietsroutes
- Verder ontwikkelen van systeem P+R's naar knooppunten van ketenmobiliteit en hubs
- Ontwikkelen 'schaalsprong' op het gebied van het openbaar vervoer
- Verslimmen en verduurzamen mobiliteit, waaronder de goederenlogistiek

Thema Ruimtelijke Kwaliteit

We zien kansen om de kwaliteit van integrale gebiedsontwikkeling te verbeteren en we gaan het project Groeningen coördineren. Duurzaamheid loopt als rode draad door dit thema heen.

Integrale gebiedsontwikkeling

Ruimtelijke kwaliteit gaat veel meer een leidende rol spelen in de vormgeving van de opgaven op het gebied van energie, economie, wonen, voedsel, klimaatadaptatie en waterhuishouding. Deze transitieopgaven hebben een grote ruimteclaim en impact op de ruimtelijke kwaliteit van zowel de steden als het landschap. Deze thema's vragen om een integrale gebiedsontwikkeling op regionaal niveau. Immers op regionaal niveau komen nationale ambities in aanraking met concrete lokale plannen. Het project Groeningen is een goed voorbeeld van integrale gebiedsontwikkeling met een programmatische aanpak.

Groeningen

De rol van de RGA bij het project Groeningen is het faciliteren van de Bestuurlijke Tafel Groeningen (BTG), de penvoering (opstellen notities, besluitvoorstellen, ed.), het coördineren van fonds- en subsidieverwerving en het aansturen van de gebiedscoördinator.

Het hoofddoel van Groeningen is om de ecologische waarden van het gebied met elkaar en met economische dragers te verbinden. In samenwerking met het Lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen van de Hanzehogeschool en Staatsbosbeheer is een netwerk gerealiseerd van meer dan 50 organisaties, allemaal met een belang in het gebied. Het netwerk bestaat uit natuur- en landschapsbeheerders, waterbeheerders, ondernemers in toerisme en recreatie, ondernemers in agri-food, ondernemers in de biobased economy, ondernemers in de sport en gezondheid, dorpscollectieven, onderwijsinstellingen, onderzoeksinstituten en provinciale en gemeentelijke overheden. Het grensoverschrijdende karakter van het project maakt het bij uitstek een project waar Regio Groningen-Assen aan wil bijdragen. De resultaten van de projecten binnen Groeningen kunnen gedeeld worden met de deelnemers van de RGA.

Regionale En Innovatieve Projecten

De afgelopen jaren heeft de regeling Regionale En Innovatieve Projecten (REIP) zijn vruchten afgeworpen en zijn er 42 projectaanvragen met succes gehonoreerd. Om lokale projecten te kunnen blijven versterken en verbinden, en beter aan te kunnen sluiten bij deze nieuwe Toekomstagenda, gaan wij aan de hand van een evaluatie de focus van de huidige regeling aanscherpen. De nieuwe regeling moet aansluiten bij de transitieopgaven. Er is in totaal nog een budget beschikbaar van 3 miljoen euro vanuit de oorspronkelijke regeling REIP voor de periode na 2020. Dit bedrag willen we inzetten voor een nieuwe regeling voor regionale projecten in de periode 2020-2025.

Dit gaan we doen:

- **Programma ruimtelijke kwaliteit ontwikkelen**
- **Project Groeningen coördineren**
- **Evaluatie REIP en uitvoering nieuwe regeling voor regionale projecten**
- **Ondersteunen van projecten gericht op ruimtelijke kwaliteit.**

VI Hoe we het gaan doen

Governance en toelichting rollen

De primaire rol van het regionale samenwerkingsverband RGA is tweeledig:

- het in gezamenlijkheid met de deelnemers ontwikkelen van een economisch sterke en goed bereikbare regio waar mensen lekker werken, mooi wonen en een fijn leven hebben.
- het faciliteren van de politiek-bestuurlijke afstemming rond het uitvoeringsprogramma 2020-2025 en het verstrekken van cofinanciering of subsidie voor regionale projecten.

De uitvoerende rol ligt zo veel mogelijk bij de deelnemende partijen. De overlegstructuur is ingericht op deze rolopvatting en de actuele inhoud. De opzet van de governance van de RGA is georganiseerd langs de portefeuilles economie, ruimte, mobiliteit en (nieuw) Ruimtelijke Kwaliteit. Dit past bij de bestuurlijke werkelijkheid waarin het samenwerkingsverband momenteel functioneert en zorgt ervoor dat de betreffende portefeuillehouders goed zijn aangesloten bij de te nemen besluiten. De komende periode willen wij deze overlegstructuur omvormen, waarbij er een flexibele en integrale agenda ontstaat waarop actief kan worden gestuurd met ruimte voor samenwerking met andere (onderwijs- of ondernemers-)partners. Deze overlegstructuur sluit aan bij de integrale opgaves zoals deze in de Regiovisie 2025-2050 benoemd worden. Op deze wijze kunnen wij per regionale opgave de juiste samenwerkingspartners aan tafel zetten. Aandachtspunt hierbij vinden wij de voortdurende legitimering bij deelnemers, door uitleg te geven aan Raden en Staten en ze mee te nemen in het belang van regionale samenwerking. Vanwege de grootte van het samenwerkingsverband is de afgelopen jaren een Dagelijks Bestuur actief geweest. Als gevolg van de gemeentelijke herindelingen waardoor de Stuurgroep kleiner en slagvaardiger is geworden, zien wij geen noodzaak meer voor een Dagelijks Bestuur.

Stuurgroep

- Rol: Bewaken en vormgeven van de integrale behandeling van de thema's.
- Minimaal 3x per jaar: Jaarstukken (maart & juni) en vaststellen uitvoeringsprogramma.
- Vaststellen van monitor.
- Bijwonen inspiratiesessies/inhoudelijke netwerkbijeenkomsten, agenderen van nieuwe kansen voor de regio en besluitvorming over de activiteiten van de RGA.

Portefeuillehouders-overleggen

- Rol: Bewaken en vormgeven van de sectorale thema's. Onderlinge afstemming en kennisuitwisseling.
- 1x strategisch (met alle thema's) na vaststellen uitvoeringsprogramma en 2/3x sectoraal.

Bestuurlijke trekker(s)

- Rol: Bestuurlijk verantwoordelijk voor de uitwerking van het thema, afstemming met andere portefeuillehouders, sparringpartner voor RGA-programmaleider.
- Zo vaak als nodig t.b.v. realisatie jaarprogramma.

Directeurenoverleg

- Rol: verantwoordelijk voor de inzet van mensen en middelen bij de uitvoering van het uitvoeringsprogramma.
- Klankbord en adviesorgaan voor de directeur RGA.
- Realiseren van bestuurlijk draagvlak bij de eigen organisatie.

Regiobureau

- Rol: Voorbereiden en uitvoering geven aan de programma's, faciliteren besluitvorming, netwerk faciliteren, monitoring, kennis delen, signaleren nieuwe kansen/ontwikkelingen en agenderen van 'nieuwe' thema's, financiën bewaken en lobby.

VII Hoe we het gaan betalen

Financieel kader 2021-2025			
Lasten (in miljoen euro)	begroot	Baten (in miljoen euro)	begroot
Actualisatie 2014 - 2020 (jaarschijf 2020)		Actualisatie 2014 - 2020 (jaarschijf 2020)	
Bereikbaarheid	22,26	Saldo Regiofonds (1-1-2020)	3,01
Economie	0,17	Bijdragen deelnemers t/m 2023	26,60
REIP	3,29	Voorstel Evaluatie REIP	-3,00
Monitoring & Overig	0,10		
Apparaat	0,69		
Generieke kosten	0,09		
Subtotaal	26,61	Subtotaal	26,61
Actualisatie 2021 - 2025		Actualisatie 2021 - 2025	
Thema's			
Economie	0,86	Bijdragen deelnemers 2024 en 2025	13,30
Wonen	0,43	Voorstel Evaluatie REIP	3,00
Mobiliteit	3,25		
Ruimtelijke Kwaliteit	5,17		
Organisatie, Monitoring en Overig			
Monitoren en verkennen	2,15		
Organisatiekosten	3,69		
Faciliteren, coördineren en stimuleren	0,72	Tekort ('-' is overschot)	-0,04
Subtotaal	16,26	Subtotaal	16,26
Totaal lasten	42,87	Totaal baten	42,87

2020 is een overgangsjaar naar de nieuwe toekomstagenda.

Financieel kader 2014-2020 en 2020-2025

Het Financieel Kader (FK) geeft in hoofdlijnen weer op welke manier de beschikbare middelen zullen worden ingezet. De linkerkant van de tabel laat zien wat er in totaal begroot is. De rechterkant laat zien hoe deze posten worden betaald. De bovenste helft van het Financieel Kader gaat over de lasten en baten in de periode van 2014 tot 2020. De onderste helft gaat over de lasten en baten in de komende vijf jaar van 2020 tot en met 2025. Hieruit blijkt dat 2020 een overgangsjaar is. De financiële afspraken over de bijdragen van de partners en de afspraken waaraan we die uitgeven liggen vast tot en met 2023. De organisatorische samenwerking loopt echter af in 2020. De organisatorische en financiële samenwerking lopen dus niet gelijk op. Dit komt doordat projecten langer doorlopen, en daarmee ook de financiële afspraken. In feite verlengen we met deze Toekomstagenda de financiële samenwerking met 2 jaar - 2024 en 2025 - en de organisatorische samenwerking met 5 jaar. Samen met de 3 miljoen euro voor de nieuwe regeling voor regionale projecten (zie hieronder), is er voor de komende periode ruim 16 miljoen euro beschikbaar voor de opgaven binnen de vier thema's, de organisatiekosten en de structurele taken met betrekking tot monitoring en onze netwerkfunctie.

De bijdragen van de partners in de jaren 2024 en 2025 zijn hetzelfde als in de voorgaande jaren. De jaren 2024 en 2025 dekken de lasten van de organisatie in de jaren 2020 tot en met 2025.

Regeling Regionale en Innovatieve Projecten

De regeling Regionale en Innovatieve projecten wordt eind 2019 geëvalueerd. Ook de komende jaren willen we met een nieuwe regeling voor regionale projecten gericht blijven investeren in de projecten die een meerwaarde hebben en bijdragen aan onze doelstellingen. Van 2020 tot en met 2025 reserveren we 3 miljoen euro in het Financieel Meerjarenkader als bijdrage aan een vernieuwde regeling (exclusief de niet-bestede middelen uit de voorgaande periode). Dit bedrag sluit aan bij het gemiddelde uitgavenpatroon sinds 2014. Aan de hand van een evaluatie zullen wij de

criteria om voor een bijdrage uit deze regeling in aanmerking te kunnen komen, bijstellen danwel aanscherpen met ingang van 2020. De nieuwe regeling moet beter aansluiten bij de transitieopgaven. Het initiatief voor het indienen van projecten ligt bij onze deelnemers en bij bedrijven en instellingen.

Begroting Toekomstagenda 2020-2025

Voor de vier thema's Economie, Wonen, Mobiliteit en Ruimtelijke Kwaliteit zijn de volgende bedragen voor vijf jaren begroot:

- **Economie:** 0,86 miljoen euro. Dit bedrag is gebaseerd op de uitgaven en daarmee de taken die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd. De taken voor 2020-2025 zijn ambitieus, we gaan breder monitoren, de partners faciliteren bij modernisering bedrijventerreinen, meer netwerken creëren binnen sectoren en netwerkbijeenkomsten organiseren. Dit maken we passend binnen dit budget.
- **Wonen:** 0,43 miljoen euro. Dit bedrag is begroot voor de woningmarktanalyse, het organiseren van netwerkbijeenkomsten, het verkennen van kansen voor herstructurering en andere verkenningen die voort kunnen vloeien uit deze activiteiten.
- **Mobiliteit:** 3,25 miljoen euro. Dit bedrag gaan we inzetten voor het verslimmen en verduurzamen van mobiliteit, versterking van het fietsnetwerk, het verder ontwikkelen van P+R's tot zogenaamde multimodale mobi-hubs en gedragsbeïnvloeding in mobiliteit. Hier zal altijd worden gekeken hoe de bedragen kunnen worden ingezet voor medefinanciering om subsidies en bijdragen van derden binnen te halen.
- **Ruimtelijke Kwaliteit:** Voor de nieuwe regeling voor regionale projecten als onderdeel van dit thema is 3 miljoen euro begroot (exclusief de niet-bestede middelen uit de voorgaande periode). Voor de overige projecten onder Ruimtelijke Kwaliteit wordt 2,17 miljoen euro begroot. Dit laatste bedrag wordt onder meer ingezet voor het project Groeningen. Tevens is het hier van belang dat subsidies binnen bereik komen doordat we 2,17 miljoen euro de komende vijf jaar gaan inzetten als cofinanciering.

Voorstellen voor de concrete besteding van het geld, binnen de uitvoeringsprogramma's, worden vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan de Stuurgroep RGA.

Monitoren en Verkennen

Voor Monitoring en Verkennen is een apart budget gereserveerd. We gaan een regionale kennisbank opzetten zodat we datagedreven kunnen monitoren en eventueel bijsturen. De uitkomsten van deze integrale monitor dienen als input voor alle vier thema's. Hierin is ook gedekt dat de RGA gaat werken aan een nieuwe Regiovisie 2050. Daarnaast is in de tabel een post opgenomen voor faciliteren, coördineren en stimuleren. Dit betreft allerlei werkzaamheden waaronder het organiseren van bijeenkomsten en congressen, het maken en uitgeven van informatiemateriaal en het doen van onderzoek.

Colofon

'Kwaliteitsprong voor de regio' is de Toekomstagenda 2020-2025 van Regio Groningen-Assen

Uitgave: december 2019

Tekst: E&E, Regiobureau RGA

Meer weten over Regio Groningen-Assen?

i www.regiogroningenassen.nl

twitter @RegioGA

Linkedin Regio Groningen-Assen

Regiokantoor:

Oosterstraat 56a

9711 NX Groningen

050 - 31 64 289